

A FÜGGÉSBEN KELETKEZÉS TIZENKÉT TÉNYEZŐJE

b' Elmélkedés a tizenkét függésben keletkezőn

- 1' A tizenkét tényező
- 2' A tényezők összevont osztályozása
- 3' A tizenkét tényező beteljesítéséhez szükséges életek száma
- 4' Miként összegezhető a jelentőségük

b' Elmélkedés a tizenkét függésben keletkezőn

A tudat megszabadulásra irányuló szándékát kifejlesztő módszer második része az elmélkedés a függésben keletkezés tizenkét tényezőjén. Ennek a témakörnek négy része van:

1. A tizenkét tényező
2. A tényezők összevont osztályozása
3. A tizenkét tényező beteljesítéséhez szükséges életek száma
4. Miként összegezhető a jelentőségük

1' A tizenkét tényező [249]

A függésben keletkezés tizenkét tényezője:

(1) *Tudatlanság*

Az *Ismeretek tárházában* ez áll:⁵³⁷

A tudatlanság hasonló az ellenérzéshez és a valótlansághoz.

Az ellenérzés és a valótlanság nem a barátság és az igazság hiányát jelenti, sem pedig azt, ami e kettőtől különbözik, hanem a barátsággal és az igazsággal szemben álló, azokkal összeegyeztethetetlen jelenségeket. Ugyanígy, a tudatlanság nem a tudatlanság ellenszere ismeretének hiányára vonatkozik, sem pedig arra, ami más mint ez, hanem

azokra a jelenségekre, amelyek az ismeretekkel szemben állnak és azokkal összeegyeztethetetlenek.

Erre vonatkozóan a kiváló tudós, Dharmakīrti kijelenti: „Itt, az ellenszer – az ismeret – a valóság ismerete, azaz a személyek énnélkülisége jelentésének ismerete. Ellentéte éppen ezért a pusztuló halmazokat meglevenítő nézet, a személyek önmagukról alkotott elképzelése.” A tudatlanságot a valóság félremagyarázásának tekinthető értelmezés mellett létezik egy másik nézet is, amelyet Asaṅga és testvére, Vasubandhu képvisel, akik kijelentik, hogy a tudatlanság a valóság jelentésével kapcsolatos pusztá zavarodottság. Röviden, ők azt mondják, a tudatlanság nem más, mint az a tudat, amely nem ismeri a tárgyát, ami viszont nem helytelen értelmezés. Mindazonáltal, egyfelől Dharmakīrti, másfelől Asaṅga és Vasubandhu, egyaránt úgy vélekednek, hogy az énnélküliséget ismerő bölcsesség a tudatlanság legfőbb ellenszere.

Asaṅga az *Ismeretek összefoglalásában* megállapítja, hogy a zavarodottságnak két fajtája van: zavarodottság a karmával és következményeivel, illetőleg zavarodottság a valóság jelentésével kapcsolatban. Az előbbi által összekötő cselekedeteket halmoztok fel a boldogtalan világokba történő újjászületéshez; a másodikkal összekötő cselekedeteket halmoztok fel a boldog világokba történő újjászületéshez.

(2) *Összekötő cselekedet*

Az összekötő cselekedet karma. Kétféle karma van: érdemtelen karma, amely boldogtalan újjászületésekre kényszerít, és érdem teli karma, amely boldog újjászületésekre kényszerít. Az utóbbit további két típusra osztjuk: érdem teli karmára, amely boldog újjászületésekre kényszerít a vágyvilágban, és nem-változó karmára, amely boldog újjászületésekre kényszerít a magasabb [isteni] világokban.

(3) *Tudatosság*

A sūtrákban a Buddha a tudatosság hat típusáról beszél. [250] Itt fő tudatosság alatt az alapvető [tároló] tudatosságot értjük, azok véleményével megegyezően, akik szerint ilyen tudatosság létezik, illetőleg a tudat tudatosságát, azok véleményének megfelelően, akik azt nem állítják.

Továbbá, azzal a ténnyel kapcsolatos tudatlanságotok miatt követtek el és halmoztok fel erénytelen karmát, hogy a fájdalom szenvedése az erénytelenségből fakad. Ezek a lappangó karmikus hajlamok áthatják tudatosságotokat. Egy teljes élet tudatossága, amelyben mindez megtörténik, az „oki szakasz tudatossága”, ami pedig a jövő-

ben a boldogtalan világ születési helyére belép és függ az oki szakasz tudatosságától, a „következmény szakasz tudatossága”.

Hasonlóképpen, az én-nélküliség valóságával szembeni zavartottságok ereje miatt a boldog világokat boldognak észlelitek és nem értitek, hogy azok ténylegesen szenvedő világok. Az ilyen hibás észleléssel érdem teli és változatlan karmát halmoztok fel. Egy teljes élet tudatossága, amelyben ilyen karmát felhalmoztok, az „oki szakasz tudatossága”, ami pedig ennek alapján a vágyvilág boldog újjászületésébe vagy magasabb [isteni] világokba belép, a „következmény szakasz tudatossága”.

(4) Név-és-forma

A „név” a négy nem fizikai halmaz: az érzés, a megkülönböztetés, a készítetések és a tudatosság. Ami az ötödik halmazt, a formát illeti, ha valamelyik forma nélküli világba születtek újjá, akkor ott tényleges formával nem rendelkeztek, csak a forma magjával. Ennek megfelelően a „név-és-forma” fogalomban a „formá”-t az összes formára alkalmazzuk, így a megtermékenyített petére is, és ez az összes forma nélküli világtól eltérő helyzetre érvényes.

(5) Az érzékelés hat forrása

Ha anyaméhből születesz, akkor az érzékelés négy forrása – a szemek, a fülek, az orr és a nyelv – a „név” kifejlődésével alakul ki, [ez a tudatosság] és a megtermékenyített megnövekedett pete, ahová a tudatosság elsőként belép. Mindamellet, a testi és a tudati érzékelések forrásai a pete megtermékenyítésének időpontjától léteznek, ami a név-és-forma ideje.

Ha külső kényszer nélkül [spontán] születesz, akkor nincs fokoza-tosság, mivel az érzékelések forrásai az újjászületésbe lépéskor spontán létrejönnek. A tojásból vagy a nedvességből születők esetében a magyarázat megegyezik az anyaméhből születőkével, az „anyaméh” szót kivéve. Ez az értelmezés *A jóga cselekedetek szintjeiben* található.

Mindezt figyelembe véve, mihelyt a név-és-forma létrejött, tényleges testet öltötök. [251] Amint az érzékelés hat forrása létrejött, létrejön a tapasztaló, mivel ezzel a test sajátosságai kiformalódtak. A forma nélküli világban a fizikai érzékelés öt forrása nem létezik.

(6) Érintkezés

Amikor az érzéki tárgyak, az érzékszervek és a tudatosság találkoznak, háromféle tárgyat különböztettek meg: vonzót, taszítót és semle-

gest. A sūtrának az a része, amely „az érzékelés hat forrása által okozott”-ról⁵³⁸ beszél, az érzékszervekre és a tudatosságra vonatkozik.

(7) *Érzés*

A háromféle tárgy megkülönböztetésével összefüggésben háromféle érzés merül fel: kellemes, kellemetlen és semleges.

(8) *Heves vágyakozás*

Ez egyfelől jelenti a heves vágyakozást arra, hogy a kellemes érzésektől ne szakadjatok el, másfelől a heves vágyakozást arra, hogy a fájdalmas érzésektől elszakadjatok. A sūtrának az a megállapítása, hogy „a heves vágyakozást az érzés okozza”⁵³⁹ azt jelenti, hogy az érzések a tudatlanságtól kísérve okozzák a heves vágyakozást. Ha nincs tudatlanság, nem ébred heves vágyakozás, még ha az érzések jelen is vannak.

Mindezeket figyelembe véve, az érintkezés a tárgy megtapasztalása, az érzés pedig a születés vagy a karma beérésének a megtapasztalása. Amikor ez a kettő teljessé válik, a tapasztalás teljes. A heves vágyakozásnak a három világtól függően három típusa van.

(9) *Megragadás*

A megragadás az alábbi négy tárgy iránti sóvárgásra és az ezekhez való ragaszkodásra vonatkozik:

- (1) belekapaszkodás abba, amit akartok; például az érzéki formák és hangok, a hibás nézetek (a pusztuló halmazokat megtestesítő nézet kivételével), a hibás nézetekkel és a hibás viselkedéssel összefüggő erkölcsi fegyelem, valamint a pusztuló halmazok nézete iránti sóvárgás és az ezekhez való ragaszkodás;
- (2) belekapaszkodás a nézetekbe;
- (3) belekapaszkodás az erkölcsi fegyelembe és az erkölcsös viselkedésbe; valamint
- (4) belekapaszkodás annak állításába, hogy létezik személyiség.

(10) *A létezés lehetősége*

A múltban az összekötő cselekedet lappangó hajlamként elraktározódott a tudatosságokban, és amikor ez a heves vágyakozás és a megragadás hatására feléled, alkalmassá válik a következő létezés előidézésére. A „létezés” eseménye ok [a hajlam mozgásba lendítése], amely a következményéről [a következő újjászületés] van elnevezve.

(11) Születés

A születés azt jelenti, hogy a tudatosság belép a négyféle újjászületés valamelyikébe.

(12) Öregedés-és-halál

Az öregedés a [tudati és fizikai] halmazok megérlelődése és átalakulása. A halál a halmazok folyamatosságának megszűnése.

2' A tényezők összevont osztályozása [252]

A *Meghatározások összefoglalása* ezt mondja:⁵⁴⁰

Milyen kategóriákat nyerünk a tényezők összevonásával? Négy típust: az előrevetítő tényezőket, az előrevetített tényezőket, a valóra váltó tényezőket, és a valóra váltott tényezőket.

Melyek az előrevetítő tényezők? A tudatlanság, az összekötő cselekedet és a tudatosság. Melyek az előrevetített tényezők? A név-és-forma, az érzékelés hat forrása, az érintkezés és az érzés. Melyek a valóra váltó tényezők? A heves vágyakozás, a megragadás és a létezés. Melyek a valóra váltott tényezők? A születés és az öregedés-és-halál.

Kétely: Ha ez így van, akkor az okozatiság két típusa – az előrevetítő, illetőleg a valóra váltó – az okozatiság egyetlen példajaként szemlélteti egy személy újjászületését, vagy ez két példát jelent? Ha az előbbiről van szó, akkor a valóra váltó tényezők – a heves vágyakozás, és így tovább – nem keletkezhetnek a következmény szakasz tudatosságától az érzésig tartó [előrevetített] tényezőcsoport megalkotódása után. Ha az utóbbiról, akkor pedig nem lehet a tudatlanság, az összekötő cselekedet és az oki szakasz tudatossága [mint előrevetítő tényezők] az okozatiság későbbi szakaszában [előrevetítő], és nem lehet a heves vágyakozás, a megragadás és a létezés [mint valóra váltó tényezők] az okozatiság megelőző szakaszában [valóra váltó].

Válasz: Nincs ilyen hiba, mivel bármit is vetítenek előre az előrevetítő okok [a tudatlanság, az összekötő cselekedet és a tudatosság], a valóra váltó okok [a heves vágyakozás, a megragadás és a létezés] révén kell megvalósulniuk. Az előrevetítettek [a név-és-forma, az érzékelés hat forrása, az érintkezés és az érzés] valóra válása lesz az az előrevetítés, amit születésnek, öregedés-és-halálnak nevezünk.

Kétely: Ha ez így van, akkor az okozatiság két tartományának mi az értelme?

Válasz: Egy ilyen bemutatás azt szemlélteti, hogy a szenvedések igazságának jellegzetességei – az előrevetítés következményei – különböznek a valóra váltás következményitől. Az előbbieket [a következ-

mény szakasz tudatossága, a név-és-forma, az érzékelés hat forrása, az érintkezés és az érzés] szunnyadó állapotban vannak az előrevetítés idején. Mivel ténylegesen még nem alapozódtak meg, csak a jövőben válnak szenvedéssé. Az utóbbi [a születés, az öregedés-és-halál] viszont olyan állapot, amelyben a szenvedés ténylegesen valóra válik, és emiatt vannak a szenvedések a jelen életben. Továbbá, az ok és a következmény két tartományának bemutatása a következmény – a megszületés – két okát szemlélteti: az előrevetítő okokat, valamint azokat az okokat, amelyek valóra váltják az [előre vetítő okok által] előrevetítetteket. [253] *A jóga cselekedetek szintjeiben* ez áll:⁵⁴¹

Miután a születés, illetőleg az öregedés-és-halál tényezői, valamint a következmény szakasz tudatosságától az érzésig tartó tényezőcsoport jelenségei között a jellegzetességek megoszlanak, miért tanítanak két típust? Ennek célja, hogy (1) szemléltessék a szenvedést előidéző, eltérő jellegzetességekkel rendelkező dolgokat, és (2) szemléltessék az előrevetítés és a valóra váltás közti különbséget.

Valamint:

A tényezők közül hány olyan van, amely a szenvedések igazságába sorolódik és ebben az életben válik szenvedéssé? Ilyen kettő van: a születés és az öregedés-és-halál.

Hány olyan van, amely a szenvedések igazságába sorolódik és csupán a jövőben válik szenvedéssé? Ezek azok, amelyek szunnyadnak: [a következmény szakasz] tudatosságával kezdődő és az érzéssel végződő tényezők csoportja.

Ezért tehát két tényező: (1) a heves vágyakozás, mint valóra váltó tényező, és (2) az érzés, amely előidézi a heves vágyakozást, a függésben keletkezésnek nem ugyanabba az alcsoportjába tartozik. A heves vágyakozást előidéző érzés a függésben keletkezés másik alcsoportjának a következménye.

Az előrevetítő és az előrevetített megértéséhez négy dolgot kell megfontolni:

- 1) Mi van előrevetítve? A következmény szakasz tudatosságától az érzésig négy és fél tényező vetítődik előre.
- 2) Mi az, ami előrevetít? A tudatlansággal függő viszonyban álló összekötő cselekedet vetít előre.
- 3) Miként következik be az előrevetítés? Az előrevetítés az oki szakasz tudatosságában elraktározódott szunnyadó karmikus hajlamok által következik be.
- 4) Az „előrevetített” azt jelenti, hogy létrejöttek a következmények [a következmény szakasz tudatossága, a név-és-forma,

az érzékelés forrásai, az érintkezés és az érzés], amelyek elősegítik a valóra váltást, mihelyt a valóra váltók – mint például a heves vágyakozás – megjelennek.

A valóra váltók és a valóra váltottak megértéséhez három dolgot kell megfontolni:

- 1) Mi a valóra váltás? A valóra váltást a heves vágyakozás okozta megragadás végzi.
- 2) Mi válik valóra? Valóra válik a születés és az öregedés-és-halál.
- 3) Miként következik be a valóra váltás? A valóra váltás az összekötő cselekedet által a tudatosságban elraktározott szunynyadó karmikus hajlamok aktiválódásával történik.

Vasubandhu *A függésben keletkezés felosztásának magyarázatában (Pratitya-samutpādādi-vibhaṅga-nirdeśa)*⁵⁴² a születést tekinti az egyetlen valóra váltott tényezőnek, az öregedés-és-halált pedig az előreveltetés és a valóra váltás tényezőinek hibáiként tanítja. [254]

Mindezeket figyelembe véve, valóra váltás alatt a következőt kell érteni: a karmával és annak következményeivel szembeni tudatlanság által motivált érénytelen összekötő cselekedet a rossz karma lappangó hajlamait ülteti el a tudatosságban, így a boldogtalan újjászületés tényezői – a következmény szakasz tudatosságától az érzésig – készen állnak a valóra váltásra. A heves vágyakozással és a megragadással folyamatosan szított lappangó hajlamok aktiválódnak, és a születés, az öregedés, stb. valóra válik a következő boldogtalan újjászületésben.

Amennyiben pedig az én-nélküliség jelentésére vonatkozó tudatlanság motivál, az érdem teli összekötő cselekedet – például a vágyvilágon belüli fegyelmezett erkölcs – vagy a nem változó összekötő cselekedet – például a meditatív nyugalom művelése a magasabb [isteni] világokban – a jó karma lappangó hajlamait ülteti el a tudatosságban, így a boldog újjászületés tényezői – a következmény szakasz tudatosságától az érzésig – készen állnak [az előbbinek megfelelően] a vágyvilági újjászületésre vagy [az utóbbinak megfelelően] a magasabb világokban istenségként történő újjászületésre. A heves vágyakozással és a megragadással folyamatosan szított lappangó hajlamok aktiválódnak, és a következő születés, stb. valóra válik a boldog újjászületésben.

Ezen túlmenően a tizenkét tényező a mérgező érzelmek-, a karma-és a szenvedések ösvényei alá sorolható. Ahogyan a bölcs Nāgārjuna mondja:⁵⁴³

Az első, a nyolcadik és a kilencedik mérgező érzelem.

A második és a tizedik karma.

A maradék hét szenvedés.

A *Rizspalánta sūtra* (*Śāli-stamba-sūtra*) négy okot említ, amely alá a függésben keletkezés tizenkét tényezője besorolható.⁵⁴⁴ Magyarázata szerint, amikor a karma földjén a tudatosság magjait a tudatlanság által elvetjük, majd pedig a heves vágyakozás vízával öntözzük, azok a név-és-forma kisarjadását idézik elő az anyaméhben.

3' A tizenkét tényező beteljesítéséhez szükséges életek száma

Számtalan világkorszakon át közlekedhettek az előrevetítő- és az előrevetített tényezők között, és lehetőség van arra is, hogy az előrevetített tényezőket az éppen soron következő életben valóra váltsátok, közbeeső élet nélkül. Mivel a valóra váltó tényezők [a heves vágyakozás, a megragadás és a létezés] valamint a valóra váltott tényezők [a születés és az öregedés-és-halál] közbeeső élet nélkül is létrejöhetnek, a tizenkét tényező a legrövidebb időn belül, két élet alatt beteljesíthető. [255] Például egy jelenlegihez hasonló élet során olyan karmát halmozhattok fel, amelynek következményeként istenséggként születettek újjá, ezt követően pedig megtapasztaljátok az isteni életet és annak körülményeit. Amennyiben így történik, két és fél tényező – a tudatlanság, az összekötő cselekedet és az oki szakasz tudatossága –, illetőleg a heves vágyakozás, a megragadás és a létezés [a halál időpontjáig] a jelen életben valósul meg. A következő életben négy és fél tényező [a következmény szakasz tudatossága, a név-és-forma, az érzékelés hat forrása, az érintkezés és az érzés], valamint a két valóra váltott tényező [a születés és az öregedés-és-halál] teljesül.

A tizenkét tényezőnek még a leghosszabb beteljesülése sem tart tovább három életnél; a valóra váltók [a heves vágyakozás, a megragadás és a létezés], a két valóra váltott tényező [a születés és az öregedés-és-halál], valamint a három előre vetítő tényező [a tudatlanság, az összekötő cselekedet és a tudatosság] mindegyike külön életet igényel, míg az előrevetített tényezőket [a név-és-formát, az érzékelés hat forrását, az érintkezést és az érzést] a valóra váltott tényezők élete foglalja magába. Továbbá, az előrevetítők és a valóra váltók között számos élet múlhat el, melyek nem a függésben keletkezés nekik megfelelő egyedi ciklusainak az életei, hanem a függésben keletkezés más ciklusainak az életei. A két-, illetőleg három élet eme változatain belül a köztes állapot életeit nem számoljuk külön.

Ily módon még az életek közben – amelyekben a következménytényezők valóra váltak – sincs személyes önazonosság, olyan személy,

aki felhalmoz karmát, vagy aki megtapasztalja annak következményeit. Sokkal inkább, az iménti magyarázatnak megfelelően következménytényezők vannak, melyek oki tényezőkből fakadó pusztajelenségek, mely oki tényezők önmaguk is pusztajelenségek. A létforgatag folyamata nem értelmezhető oly módon, hogy személyes önazonosságot tételeztek; ezzel nem keverhető össze. Ha arra vágytok, hogy az „önmagatok” boldog legyen, és ha e célból testi-, szóbeli és tudati erényekkel és erénytelenségekkel kötelezitek el magatokat, akkor ezzel ismételten a létforgatagot tápláljátok. A két karmikus tényező [az összekötő cselekedet és a létezés] a három mérgező érzelmeikkel átítatott tényezőből [a tudatlanságból, a heves vágyakozásból és a megragadásból] jön létre, és ezekből keletkezik a hét szenvedéstényező [a tudatosság, a név-és-forma, az érzékelés forrásai, az érintkezés, az érzés, a születés, valamint az öregedés-és-halál]. A hét szenvedésből ismételten mérgező érzelmek jönnek létre, és mint korábban, megállás nélkül vándoroltok tovább a létforgatagban. A létkerék ezáltal megszakítás nélkül forog. Nāgārjuna mester műve, *A függésben keletkezés lényege* ezt mondja:

A háromból keletkezik a kettő;
 A kettőből keletkezik a hét, és
 A hétből ismét a három keletkezik.
 A létkerék megállás nélkül forog.

Amikor a létforgatagban ily módon történő vándorlásotokon elgondolkodtok, a függésben keletkezés tizenkét tényezője a legalkalmasabb módszer ahhoz, hogy fokozzatok kiábrándultságokat a létforgatagból. Elmélkedjete előrevetítő karmátokon, a számtalan világkorszakon át felhalmozott erényes- és erénytelen karmátokon, amelyek még nem vezettek következményre, és amelyeket ellenszerekkel még nem semmisítettetek meg. [256] Ha jelen életek alatt a heves vágyakozás és a megragadás táplálja őket, uralmuknak engedelmességgel boldog- és boldogtalan világokba vándoroltok. Az arhatok, amikor még hétköznapi lények voltak, megszámlálhatatlan előrevetítő karmát halmoztak fel, mégis megszabadultak a létforgatagtól, mivel nem voltak mérgező érzelmeik. Mihelyt minderről szilárdan meggyőződtek, a mérgező érzelmeket ellenségnek tartjátok és a gyökeres felszámolásukra törekedtek.

Mínderre tekintettel a nagy szellemi társ, Phu-cshung-va, tudatának képzését kizárólag a függésben keletkezés tizenkét tényezőjére alapozta, és az ösvény fokozatait egyszerűen e tényezők folyamatán és megszüntetésén való elmélkedésnek tekintette. Ez az ő magyaráza-

ta szerint azt jelenti, hogy az elmélkedés a boldogtalan világok tizenkét tényezőjének folyamatán és megszüntetésén nem más, mint az alacsony célt kitűző személyeknek szóló tanítás, az elmélkedés a két boldog világ tizenkét tényezőjének folyamatán és megszüntetésén pedig a középszintű célt kitűző személyeknek szóló tanítás. A magas célt kitűző személyeknek szóló tanítás feltárja e két [alacsony- és középszintű célt kitűző személyeknek szóló] gyakorlat szerinti helyzetüket. Ezután kifejlesztik magukban a szeretetet és az együttérzést az élőlények iránt – akik a szülőanyáik voltak és akik a létforgatagban a tizenkét tényező ismerveinek megfelelően vándorolnak –, erősítik magukban a vágyat, hogy minden lény javára buddhává váljanak, és tanulmányozzák az ösvényt annak bevezetéséig.

4' Miként összegezhető a jelentőségük

A fentiekben elmagyarázottak alapján pontosan meg kell értenetek, ahogyan a létforgatag – a szenvedés halmazai – az eredetén – a karmán és a mérgező érzelmeken – keresztül kialakul, és különösképpen a létezés kerekének forgását a tizenkét tényező összefüggésében. Ha ezt megértitek és ehhez hozzászoktatjátok magatokat, akkor megsemmisítitek a zavarodottság elviselhetetlen homályát, minden probléma gyökerét, és ezáltal maradék nélkül felszámoltok minden külső és belső készletéből származó, ok-nélküliséget vagy összeegyeztethetetlen okokat tételező hibás nézetet. Mindez megsokszorozza azt a hatalmas értéket, ami a Győzedelmes tanításainak kincsestárában rejlik, és ez motivál benneteket, hogy a létforgatag jellegzetességének pontos ismeretén és a belőlük történő mélységes kiábrándultságon keresztül közelebb jussatok a megvilágosodáshoz. [257] Ez a legkiválóbb eszköz szunnyadó hajlamaitok felkeltéséhez, amelyek által majd egy nemes lény fenséges állapotát megvalósítjátok.

*A Subāhu fohásza tantra így beszél:*⁵⁴⁵

A függésben keletkezés ösvénye megsemmisíti a tudatlanságot.

A Rizspalánta sūtra megállapítja, hogy amint pontosan megértitek a függésben keletkezést, felszámoltok minden hibás nézetet, amelynek tárgya a kezdet, a vég vagy a jelen. Nāgārjuna mester ezt mondja:⁵⁴⁶

A függésben keletkezés mélyértelmű

Kincs a Győzedelmes beszédeinek tárházában.

*A fegyelem alapjai*⁵⁴⁷ elbeszéli, hogy a kiváló párosnak, Śāriputrának és Maudgalyāyanának szokása volt alkalmanként elutazni a lények öt típusa közé. Látogatásaikat követően rendszeresen visszatértek

Jambudvīpába és részletesen beszámoltak e lények szenvedéséről a Buddha négyféle követőjének.

A követők között egyesek olyan személyekkel éltek együtt vagy olyan személyek közelében tartózkodtak, akik lenézték a tiszta magaviseletet. Őket a követők e kiváló páros elé vezették, akik beszámoltak nekik a többi világ szenvedéseiről. Ennek eredményeként gyönyörűségüket lelték a tiszta magaviseletben és magasabb megértésre is szert tettek.

Látván ezt, a Tanítómester Ānandához fordult, aki tájékoztatta őt az eredményről, mire a Buddha ezt mondta: „Mivel e pároshoz fogható tanítók többé nem lesznek, készíttetek festményt a bejárat épületben a létforgatag öt részre osztott kerekéről, melynek peremén a tizenkét függésben keletkezőt előre haladó és fordított folyamattal ábrázoljátok.” A lét kerekét akkor lerajzolták.

Egy másik alkalommal a Buddháról készült festményt küldtek Udrāyaṇa királynak. Mielőtt elküldték, versben az aljára írták a tizenkét függésben keletkezőt előre haladó és fordított folyamattal. A király ezt emlékezetébe véste, aztán hajnalban leült, lábait keresztbe vetve, testét kiegyenesítve, figyelmét az erényre összpontosította. A függésben keletkezés két folyamatára koncentrálni elérte a nemes személy fenséges állapotát.

JEGYZETEK

537. AK: 3.28; P5590: 119.3.5.
538. *Śālistamba-sūtra*, P876: 303.4.1-2.
539. Uo. P876: 303.4.2.
540. *Abidharma-samuccaya*, P5550: 246.5.7-247.1.2.
541. *Yoga-caryā-bhūmi* (*Sa'i dngos gzhi*), P5536: 263.4.4-6, 263.4.8-263.5.2.
542. A P-ben a *rTen 'brel mdo 'grel* a *Pratītya-samutpādādi-vibhaṅga-nirdeśa*, P5496.
543. *Pratītya-samutpāda-hṛdaya-kārikā* (*A függő keletkezés lényege*): 2; P5467: 270.5.1. Ebből a szövegből vett következő idézet a verse: 3; P5467: 270.5.2.
544. *Ārya-śālistamba-nāma-mahāyāna-sūtra*, P876; ld. Vaidya 1964: 104.
545. *Subāhu-pariprcchā-tantra*, P428: 35.3.5.
546. *Suhy-llekha*: 112a; P5682: 237.5.7.
547. Tibetiül: *'Dul ba lung*, ld. 496. jegyzet.